

КЛАСТЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Лагун К.Ю.

Науковий керівник – Оболенцева Л.В., д-р екон. наук, доцент

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття світові країни-лідери прискорили темпи соціально-економічного розвитку на основі використання сучасних конкурентних переваг національної економіки як сукупності галузей промисловості та невиробничого сектору, що надають світовому господарству не лише торгової, а все більше виробничої цілісності на засадах використання важелів конкурентної боротьби.

Оцінка економічної ефективності функціонування кластерів потребує також застосування специфічних вимірів. До них можна віднести параметри, обґрунтовані регіональним розміщенням, галузевою специфікою та організаційною будовою кластера. Регіональне розміщення кластера вже автоматично є чинником підвищення його ефективності. Адже ресурси виробництва (особливо природні) зазвичай розподілені по районах і саме тому їх раціональне використання залежить від регіональної орієнтації виробництва. Тут також важливим є те, що історично та технологічно існує низка стійких регіональних відмінностей у виробництві, що пов'язані з кліматичними умовами та з рівнем освоєння тієї чи іншої території.

Обумовленість регіонального розміщення кластера передбачає наявність специфічних відмінностей в оцінці соціальних наслідків. Рівень вимог і реального задоволення соціальних потреб, як то зміни в рівні життя та споживчих мотиваціях жителів, вимоги до кваліфікації та освіти тощо.

Успішно функціонуючі регіональні кластери піднімають рівень соціальних вимог за рахунок: 1) збільшення кількості й потенціалу створення робочих місць; 2) ефективного споживання ресурсів кожного окремого регіону залежно від його специфіки та спеціалізації; 3) впливу на розвиток допоміжних чи зв'язаних галузей у кластері; 4) розвитку соціальної інфраструктури.

Таким чином, ефективність кластерної діяльності полягає у тому, що подібні об'єднання впливають не тільки на окремі підприємства, але і на економіку регіону в цілому. Вони створюють основу для залучення іноземних інвестицій, могутнього розвитку підприємств малого і середнього бізнесу, навчання широкого кола підприємців, підвищення гнучкості і мобільності компаній, створення широкого спектра мережевих структур. Кластери одночасно виступають і як форум, у рамках якого ведеться діалог між діловими, урядовими і науко-

вими колами про шляхи реалізації конкурентних переваг у рамках міста, району, регіону, країни і на наднаціональному рівні.

Успішне функціонування кластерів обумовлене активною взаємодією трьох основних сил суспільства: 1) бізнесу (підприємницькі структури, товариства, комерційні банки); 2) державних і недержавних інституцій (університети і наукові центри, громадські організації, торгово–промислові палати); 3) влади (місцеві органи влади, податкові адміністрації, регуляторні структури).

Ефективність їх відокремленого існування і інтеграційної взаємодії впливає на результативність розвитку підприємництва, державного регулювання економіки, інтенсивність міжнародних зв'язків, що проявляється через оптимізацію галузевої структури виробництва, удосконалення законодавства, зниження рівня корупції і монополізації тощо. Таким чином, активізація кластерної взаємодії учасників територіального ринку створює передумови для формування ринкових відносин в національному масштабі і прискоренню соціально-економічного розвитку економічної системи.

Кластери створюють унікальне середовище для розвитку інноваційної діяльності, підвищення продуктивності і рентабельності сектору малих і середніх підприємств.

Створення й успішний розвиток кластерних структур неможливі без таких аспектів творчого підходу до управління, як:

ініціатива, яка передбачає застосування творчої ініціативи впливових людей з-поміж підприємців, представників влади, громадських лідерів, керівників навчальних закладів, здатних своїм авторитетом, організаційними здібностями і знаннями згуртувати, зацікавити і реально довести корисність нових форм взаємодії;

інновація, представлена застосуванням сучасних технологій у виробництві, управлінні, науковому розвитку;

інформація, що характеризується організацією динамічних інформаційних потоків;

інтеграція, яка є основою застосування нових технологій взаємодії економічних суб'єктів на галузевому і територіальному рівнях на засадах кооперації;

інтерес, що є рушійною силою і основною умовою підприємництва.

Вплив перелічених аспектів дозволяє не тільки створити кластер, але і підтримувати його життєздатність, самодостатність, ефективне функціонування.